

Urválková, Zuzana

Mezigenerační vztahy z mnoha úhlů pohledu

Bohemica litteraria. 2016, vol. 19, iss. 1, pp. 199-202

ISSN 1213-2144 (print); ISSN 2336-4394 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/136168>

Access Date: 21. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Mezigenerační vztahy z mnoha úhlů pohledu

Studentská literárněvědná konference, konaná za poslední léta s železnou pravidelností na Ústavu pro českou literaturu AV ČR v Praze pod vedením kolegyně Alice Jedličkové, Stanislavy Fedrové a Kateřiny Piorecké, se v letošním roce poprvé uskutečnila v Brně 21. a 22. dubna, a to v nových prostorách brněnské pobočky ÚČL AV ČR, na ul. Čechyňské. Organizace se tentokrát ujali brněnští kolegové z AV (B. Svobodová, A. Merenus, M. Fránek) a z Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU, jenž byl v roli spolupořadatele. Za přítomnosti kolegů z akademie a několika tuzemských a také zahraničních bohemistických, slovakistických a slavistických pracovišť proběhlo dvoudenní konferenční klání, završené udělením dvou Cen Vladimíra Macury a několika čestných uznání. V průběhu konference, kterou zahájil dr. Piorecký z ÚČL AV ČR ohlédnutím za dřívějšími ročníky, zaznělo množství studentských příspěvků na zadané téma konference, jímž byly tentokrát Mezigenerační vztahy v literatuře. Tematický rámec konference byl natolik široký, že bylo lze se do něj pohodlně vejít s velmi rozmanitě koncipovanými příspěvky, jejichž autory byli studenti bakalářského, magisterského a také doktorského studia bohemistiky, slovakistiky a též komparatistiky či sociologie.

Jednotlivé referáty by bylo možné dle způsobu zpracování tématu rozdělit do několika skupin. Část příspěvků se týkala vztahů mezi generacemi literátů, literárních skupin či teoretických škol mezi sebou. Např. Mgr. Lucia Bonora z univerzity v Padově pojednala o revolučním gestu v italských a českých avantgardních manifestech; ze srovnání rétorické stránky Marinettiho futuristického manifestu a českých manifestů Literární skupiny a Karla Teigehe vyvodila zcela odlišnou povahu a také finální vyznění manifestů – zatímco v italském manifestu převládá bojovné, až revolučně převratové naladění, české manifesty jsou koncipovány podstatně mírumilovněji, s důrazem na svět, práci, poezii a víru v lepší život, tedy v zásadě antirevolučně. Rozdíly byly zřetelné zejména díky vhodně vybrané grafické prezentaci pomocí tzv. *tag clouds*. Se svým příspěvkem se L. Bonora umístila na 2. místě v doktorandské kategorii (1. místo nebylo uděleno). Polemice mezi „starými“ a „mladými“ v kontextu hlasistického hnutí, které lze vnímat jako jeden z modernizačních fenoménů slovenské společnosti přelomu 19. a 20. století, se věnovala na příkladu programových textů V. Šrobára, F. Votruby a B. Pavlu Mgr. Andrea Draganová z Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislavě. Potýkání mezi generacemi vystihla podle jejich přístupu k domácí literární tradici, který charakterizovala jako přístup přijímající, kompromisní, konfrontační a odmítavý. Za svůj příspěvek obdržela 3. místo

v doktorandské kategorii. Mezigenerační spory mezi slovenskými nadrealisty a představiteli starší generace tvořily jádro příspěvku Mgr. Jaroslavy Šakové rovněž z Ústavu slovenskej literatury SAV, která v diskusi s ostatními kolegy ze Slovenska vysvětlovala, čím se slovenský nadrealismus lišil od francouzského surrealismu a jaké stopy zanechal v pozdější slovenské próze. Do diskuse se aktivně zapojovalo publikum, v případě slovenských referátů zejména přítomné kolegyně ze Slovenska – dr. Martina Kubealaková a dr. Zuzana Bariaková z Univerzity Mateje Bela v Banskej Bystrici.

Specifickým rysům psaní příslušníků určité generace, ať již literátů samotných či literárních kritiků a historiků se věnovaly příspěvky Mgr. Lenky Mascaliové ze slovenské AV (o slovenském prozaikovi 60. let 20. stol. – Milanu Zelinkovi) a Mgr. Jaroslavy Smejkalové z Ústavu slavistiky brněnské FF MU (o polském básníkovi 20. stol. – Zbigniewu Herbertovi), jíž bylo uděleno čestné uznání. Do této skupiny by spadalo několik dalších příspěvků – např. referát doktorského studenta sociologie na brněnské FSS, Mgr. Jana Váni, který vyložil, jak je v současné české próze před revolucí a po revoluci z roku 1989 tematizována kontinuita, resp. diskontinuita mezi dvěma československými režimy, oddělenými od sebe událostí nazývanou „sametová revoluce“. Generačních specifik v oblasti poetiky se týkal také referát Bc. Blanky Studecké, studentky anglistiky a bohemistiky z olomoucké FF UP o románu W. Burroughse *Nahý oběd* (1959), o příslušníku beatnické generace a jeho provokativním ztvárnění americké společnosti 50. let 20. stol. v její obscenní „nahotě“, a rovněž příspěvek Maxima Duleby z Katedry anglistiky a amerikanistiky FF Univerzity Komenského v Bratislavě, jenž pojednal o obrazu ženy v románu Henryho Millera *Obratník raka* a s pomocí modelu typologie čtení známého slovenského literárního vědce Jana Števčeka analyzoval pornografické prvky románu z hlediska jejich čtenářské atraktivnosti, ale také kontroverznosti. Jak nahlíželi literární kritikové na „nový typ ženy“ v soudobém tisku konce 19. a počátku 20. stol., bylo předmětem referátu Bc. Daniely Sajdlové, která se snažila vystihnout, čím se lišily názory F. V. Krejčího coby představitele levicově orientované kritiky na ženu v literatuře a v kulturním dění dané doby od náhledu T. G. Masaryka, reprezentanta realistické kritické metody. Zatímco Krejčího názory studentka interpretovala jako konzervativní, preferující – v duchu románových hrdinek R. Svobodové – typ ženy oproštěné od své tělesnosti, zastával Masaryk modernější náhled na ženu jako na bytost sociálně a politicky angažovanou, žijící v realitě svého ženství a své doby. Krejčího konzervativní vnímání ženství vzbudilo podnětnou diskusi, v níž byla připomenuta různá pojetí ženy v soudobé literatuře (např. u Hilberta či Machara) a Krejčího důraz na duševní a duchovní rozměr ženské bytosti. Za svůj inspirativní příspěvek obdržela D. Sajdlová čestné uznání. Bc. Marta Ševcová z Univerzity Mateje Bela v Banskej Bystrici vyvrátila mýtus o „prešporském Robinsonovi“, v jehož existenci věřily generace

literárních historiků; studentka pečlivě analyzovala autobiografický cestopis připisovaný bratislavskému rodákovi Karolu Jettingovi a mapovala vznik jeho kultu, který by bylo možné označit za „mezigeneračné kultové klamstvo“. V diskusi zazněly náměty, které by mohla studentka podrobněji prozkoumat, kdyby se tématem dále zabývala – např. by se nabízelo srovnání s uherskými robinsonádami, na něž navazoval vydavatel Jettingova cestopisu. Bc. Ševcové byla za literárně historicky objevný příspěvek udělena Cena Vladimíra Macury.

Nejvíce zastoupenou skupinou byly příspěvky, které reflektovaly mezigenerační vztahy v rodině, a to jednak v románech a povídkách současné české prózy, jednak v rodinných ságách z 19. a 20. stol., neboť právě tento žánr skýtal prostor k zachycení stýkání a potýkání několika generací v rámci jednoho rodu. Vztah matky a dcery v románu *Vyhánění Gerty Schnirch* od Kateřiny Tučkové rozebírala Bc. Agnieszka Słowikowska z varšavské univerzity a ve svém výkladu se opírala o práce A. Assmannové o vztazích mezi pachateli a oběťmi II. světové války. Její referát byl oceněn čestným uznáním. K současné české literatuře se vztahovaly také další příspěvky – Anny Zábranské a Mgr. Denisy Tkačikové z Ostravské univerzity a Bc. Jana Krajčiroviče z brněnské MU. Zatímco kolegyně z ostravské FF se soustředily na vztahy mezi ženami různých generací – mezi babičkami, matkami, dcerami, vnučkami – (D. Tkačiková na příkladu próz J. Šrámkové, P. Hůlové, K. Tučkové, R. Denemarkové, M. Pilátové) a na mezigenerační vztahy v posledním románu Petry Soukupové *Pod sněhem* (A. Zábranská), sledoval J. Krajčirovič vyrovnávání se s autoritou otce, a to v prózách Jana Balabána, Emila Hakla a Petry Hůlové. Se svým příspěvkem se umístil na 2. místě v kategorii magisterských studentů. Optikou vztahu otce a syna v románu *Cesta životem* Ladislava Nádaši-Jégého nahlížel Bc. Peter Kúdelka z Katedry středoevropských studií pražské FF UK na mezigenerační konflikt na pozadí rozpadu habsburské monarchie. Žánru rodové kroniky se věnovaly příspěvky Bc. Magdaleny Supeľ z varšavské univerzity a Bc. Kláry Katolické z brněnské FF. Do svého rozboru románové ságy Jana Vrbu *Soumrak Hadlasuc rodu* zakomponovala M. Supeľ podněty narativní teorie čínské badatelky Yi-Ling Ru a na Vrbově pojetí rodiny demonstrovala až živočišné napojení venkovských rodin na půdu jako na prostředek obživy a pojmenovala z toho plynoucí mezigenerační konflikty, prohloubené vlivem 1. světové války. V diskusi byly připomenuty možné intertextové souvislosti s kontroverzním naturalistickým románem Ěmila Zoly *Země*. Cenou Vladimíra Macury byl oceněn příspěvek Bc. Kláry Katolické z FF MU v Brně, která svým důkladným rozbořem rozsáhlé románové kroniky *Rozkvět* F. X. Svobody vystihla specifické konfigurační napětí mezi pojetím rodiny v literárních dílech biedermeieru, kladoucího do popředí ideál harmonicky fungující rodiny, a kritického realismu, jenž naopak ukazoval jeho rozpad. K. Katolická své závěry přesvědčivě doložila srovnáním dvou vydání Svobodova románu (prvního z r. 1898 a přepracovaného

vydání z r. 1912) a přihlížela jak ke kontextu Svobodova díla, tak k žánrovým souvislostem s jinými románovými kronikami dané doby.

Světa dětí a dospělých se týkaly dva příspěvky brněnských referentů studujících na Ústavu české literatury a knihovnictví obor Literatura a mezikulturní komunikace. Bc. Lukáš Vlasák, jenž se umístil na 3. místě v magisterské kategorii, se soustředil na konflikt mezi světem chlapců a světem dospělých ve stínadelské trilogii Jaroslava Foglara. Pozornost byla věnována také pojetí prostoru (Stínadla vypadající jako „labyrint“ určující základní povahové rysy hrdinů, kteří v nich bydlí) a také recepce foglarovských textů v kontextu soudobé kultury. Bc. Jana Balharová se zaměřila na reprezentace dospělých v hororové literatuře pro děti a mládež; dospělý působí v žánru dětského hororu jako nespolehlivý, nepřítomný či monstrózní dospělý, jenž svým přístupem k dítěti boří představu o dětství jako období lásky, ochrany a bezpečí. Za referát doplněný efektní prezentací bylo J. Balharové uděleno čestné uznání. Opozici mládí – dospělost v díle Milana Kundery se věnoval doktorand FF UK Mgr. Lukáš Malý. Mládí odpovídá lyrický postoj, pro nějž je typická sebestřednost, sentiment, kýč, sebeklam, a dospělosti naopak odpovídá antilyrický přístup k světu projevující se ironií, racionalitou, deziluzí. Dle tohoto náhledu jsou Kunderovy romány „dospělé“ a Kundera se jimi distancuje od své někdejší „mladické“ lyriky.

Jak ukázaly příspěvky Mgr. Jakuba Záhory z FF MU a Jany Korhoňové z olomoucké FF UP, i na překlad lze nahlédnout prizmatem mezigeneračních vztahů. J. Záhora pojednal o metodě „překradu“ a jejím využití v díle Ivana Wernische a Jitka Korhoňová srovnávala německé překlady Holanovy básnické skladby *Noc s Hamletem*, pořízené příslušníky různých generací – pasovským básníkem Reinerem Kunzem a heidelberským bohemistou Ursem Heftrichem. Její pozoruhodný referát byl oceněn čestným uznáním.

Úroveň příspěvků byla poměrně vyrovnaná, byť se často lišila podle fáze studia, v níž se přednášející právě nacházeli. Avšak udělená čestná uznání zřetelně potvrzovala fakt, že i bakalářští studenti (např. J. Korhoňová) přijeli s velmi kvalitními referáty. Komisi připadl na závěr nelehký úkol vybrat z mnoha skvělých příspěvků ty nejlepší. Blahopřání si zaslouží nejen čerstvé laureátky Ceny Vladimíra Macury (K. Katolická a M. Ševcová) a všichni umístění a ocenění, nýbrž každý referující. Výčet inspirativních postřehů, které si odnášelo přítomné publikum, by byl nesporně dlouhý. Ostatně bohatá diskuse, pokračující ještě u výtečného pohoštění v kuloárech, byla toho dokladem. Poděkování také patří kolegům, kteří zajistili večerní doprovodný program konference – autorská čtení básníků Víta Slívy a Petra Hrušky, a všem, kteří čímkoli potřebným přispěli k zdárnému průběhu akce. Dalším ročníkům studentské konference přejme, ať proběhnou v podobně kolegiální a přátelské atmosféře, jak tomu bylo letos v Brně.

Zuzana Urválková